

Kartläggning av hur texter som berör samkönat sex tolkas i evangelikala miljöer

Detta dokument tar sin utgångspunkt i ett av EFKs fyra ledord: ”evangelikal.” I enlighet med EFKs tro och självförståelsedokument innebär en evangelikal bibelläsning att Bibeln är *Guds* ord genom *människors* ord i historien. I David Davages föredrag gavs en allmän introduktion till detta sätt att förhålla sig till Bibeln, som då skiljer sig från både en liberal bibeltolkning och en fundamentalistisk sådan. Inte minst påpekades att det är centralt för en evangelikal bibeltolkning att läsa bibeltexter i ljuset av vad de kan ha betytt för de första mottagarna – att sätta in texterna i sina historiska sammanhang och låta dessa vara vägledande för ett pågående samtal om texternas tillämpning i vår tid (”då-budskapet” är grunden för ”nu-budskapet”).

Som ett led i denna process har vi i detta dokument identifierat ett antal bibeltexter som är vanligt förekommande i litteratur om samkönade relationer, både svensk och internationell, och utifrån dessa bibeltexter har vi gjort en kartläggning av tolkningar av dessa bibeltexter som vi hittat i sammanhang som betecknar sig själva som evangelikala. Tanken med detta dokument är att det ska kunna tjäna som inspiration till ett samtal om bibeltolkning i ljuset av vår självförståelse som rörelse, så att vi tillsammans kan förstå mer av vad bibeltexterna vill säga. Vi vill ta på allvar att evangelikal bibeltolkning är ständigt pågående och att ny kunskap om både antiken och nutiden kan leda oss närmre sanningen och korrigera, bekräfta, eller nyansera tidigare tolkningar. Knäckfrågan, som detta dokument inte kommer att *ge* något svar på, men förhoppningsvis vara ett led i processen att *söka* svar på, blir alltså om Bibeln *lär* att samkönade relationer är fel, eller om Bibeln istället är skriven *i en tid* då (en viss typ av?) samkönade relationer inte var accepterade.

Detta dokument ska inte ses som någon fullständig kartläggning, inte heller som ett bibelstudium där alla relevanta verser har tagits i beaktande. Många fler verser kan och bör lyftas in i ett sådant bredare studium, och vi ser fram emot att få återkoppling om luckor som behöver fyllas, perspektiv som saknas eller behöver justeras, och så vidare.

Något som är viktigt att poängtera är att även om de tolkningar som tagits med här är sådana som *förekommer* i evangelikala sammanhang betyder det inte nödvändigtvis att de kan anses vara evangelikala enligt hur EFK förstår och definierar evangelikal bibeltolkning. Det blir alltså vårt gemen-

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

samma uppdrag att utifrån vår självförståelse vikta och väga argumenten. Följande frågor kan vara vägledande i ett sådant arbete:

- 1) Vad vet vi om samkönade relationer i antiken (här finns Anna Enbergs föredrag om grekisk och romersk kontext som resurs i arbetet med framför allt de nytestamentliga texterna, ett föredrag som sedan behöver kompletteras med judiska kontexter för Gamla och Nya testamentet)?
- 2) Vilka slutsatser blir rimliga att tänka sig när det gäller frågan om vad bibeltexterna talar om för slags samkönade relationer?

Efter att dessa frågor har bearbetats behöver vi sedan fundera över hur de enskilda bibeltexterna relaterar till mer övergripande frågor om sexualitet, äktenskap, synd, mm. Dokumentet bör därför ses som ett work-in-progress. Det kommer sannolikt att uppdateras under utredningens gång och se annorlunda ut i den slutliga rapporten. Vi vill därför understryka att det bibeltolkningsarbete som påbörjats här inte kommer att vara färdigt förrän vi också bearbetat texterna *hermeneutiskt* och i relation till de återstående ledorden för arbetsgruppens process (baptistisk, karismatisk och missionell). I linje med vår evangelikala självförståelse vill vi alltså inte tolka Bibeln skilt från nutiden, samtidigt som Bibeln är en självklar utgångspunkt och en auktoritet för tro och liv. Ytterligare ett steg i processen blir sedan att fundera över hur Bibelns undervisning om samkönat sex ska *tillämpas* i dagens församlingar.

Upplägget nedan är att vi har skilt på vad vi identifierat som mer traditionella tolkningar från nyare tolkningar. Det finns naturligtvis inte några vattentäta skott mellan de två, de överlappar till stora delar, men vi har valt denna uppställning för att synliggöra skiljelinjer mellan tolkningar som ofta landar i att Bibeln *lärt* att samkönade relationer i allmänhet är synd (de vi kallat ”traditionella”), och tolkningar som oftare landar i att Bibeln *inte* har någon sammanhållen lära när det gäller *dagens* samkönade relationer, utan snarare fördömer olika typer av avarter (de vi kallat ”nyare”). Sist i dokumentet hittar du en översikt över delar av den litteratur översikten bygger på.

Med förhoppning om ett fortsatt gott samtal,
David Davage, Anna Enberg, Rickard Hultmar och Daniel Råsberg,
på uppdrag av EFKs arbetsgrupp för samkönade relationer.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
1 Mos 1:27–28	<p>Enligt en mer traditionell tolkning betonas att texten först och främst handlar om hur Gud skapar <i>alla</i> människor till sin avbild, men också att mänskligheten delas in i <i>man</i> och <i>kvinnor</i>, som tillsammans får i uppdrag att föröka sig, uppfylla jorden, och härska över den. Denna idealbild förändras i och med syndafallet, där en konsekvens blev att alla människor bär på brustenhet av olika slag, inte minst vad gäller sexualitet, och homosexualitet är en sådan brustenhet.</p> <p>Uppmaningen att föröka sig och uppfylla jorden tolkas som att den gäller hela mänskligheten, och är en del av skapelseordningen. Även om Guds <i>folk</i> omdefinieras i Kristus påverkar det inte de grundläggande förutsättningarna att vara människa.</p>	<p>Nyare tolkningar betonar också att texten först och främst handlar om hur Gud skapar <i>alla</i> människor till sin avbild, och att människan får i uppdrag att föröka sig, uppfylla jorden, och härska över den. Denna idealbild förändras i och med syndafallet, men till skillnad från mer traditionella tolkningar betonas ofta att texten inte behöver läsas så binärt (inte bara natt och dag, även skymning och gryning, inte bara hav och land, även strand, osv), homosexualitet behöver då inte ses som en brustenhet, utan som en naturlig del av Guds skapelse.</p> <p>När det gäller uppmaningen att föröka sig och uppfylla jorden menar en del att den framför allt relaterar till det ”gamla” förbundet – i det nya förbundet som församlingen lever i Jesus förmeras Guds folk genom att människor föds på nytt genom Anden.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
1 Mos 2:21–24	<p>Texten tolkas som att den definierar äktenskap som mellan en man och en kvinna, och att detta är en del av Guds skapelseordning. Vidare ses den som normerande (d.v.s. eftersom man och kvinna nämns är äktenskapet uteslutande tänkt för en sådan kombination), och inte bara beskrivande (d.v.s. att äktenskapet beskrivs på detta sätt för att det var så det såg ut på den tid texten skrevs).</p> <p>Vidare betonas ofta att texten beskriver biologisk komplementaritet som det avgörande för att ett äktenskap ska betraktas som legitimt. Ofta hänvisas till hur det i berättelsen skildras hur Gud delar urmänskan i två delar – i man och kvinna – och att äktenskapet innebär att dessa två delar återförenas – de ”blir ett kött”. Sex är en del i denna förening, som också sker på många fler plan, dock endast mellan man och kvinna.</p>	<p>Texten tolkas som att den handlar om äktenskapet, och man poängterar att en viktig orsak till att Gud instiftar äktenskapet är att det inte är gott för människan att vara ensam. Detta gäller personer med heterosexuell läggning lika mycket som personer med homosexuell läggning. Vidare ses texten som normerande i det att den betonar äktenskapet som en livslång, monogam och trogen relation, men att det är just man och kvinna som nämns behöver inte utesluta andra slags relationer, så länge de också är livslånga, monogama och trogna.</p> <p>Vidare betonas ofta att det inte är biologisk komplementaritet som är det avgörande för att ett äktenskap ska betraktas som legitimt. Inte heller krävs förmågan att fortplanta sig, då även många heterosexuella äktenskap saknar den förmågan. Precis som i de mer traditionella tolkningarna betonas att uttrycket ”blir ett kött” inte ska översexualiseras – det syftar främst på den djupa relationella kopplingen som sex skapar och är ett sätt att säga att släktband uppstår, oavsett kön.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
1 Mos 19	<p>Mer traditionella tolkningar av berättelsen om Sodom och Gomorra betonar som regel att det som städerna framför allt straffades för var deras bristande gästfrihet. Samtidigt talar berättelsen också om sexuell synd, och detta förstärks när texten läses i ljuset av till exempel Jud 7 och 2 Petr samt tidiga judiska tänkare som Filon. I denna läsning förstås den sexuella synden som samkönat sex, som i sin tur förstås som onaturligt.</p>	<p>I linje med mer traditionella tolkningar betonas att Sodoms synd var bristande gästfrihet och generell ondska. Man menar vidare att den sexuella synd som beskrivs i berättelsen inte har någonting med dagens samkönade relationer att göra – istället var Sodoms synd att de använde sexuellt våld som förnedringsmetod. Ofta påpekas att en sådan förståelse var den vanligaste fram till 400-talet e.Kr.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
3 Mos 18:22	En mer traditionell tolkning av dessa två texter är att de syftar på homoerotiska handlingar, då särskilt samkönat sex. De är en del av de gammaltestamentliga lagar som drar upp gränser för sexualiteten. Här förbjuds inte bara samkönat sex, utan också sex med föräldrar och andra släktingar samt djur. Att endast homoerotiska handlingar mellan <i>män</i> adresseras beror på att män är målgruppen – texterna kan alltså också appliceras på liknande handlingar mellan kvinnor.	Nyare tolkningar håller ofta med om att det är homoerotiska handlingar som beskrivs, men man pekar på att anledningen till att dessa fördöms (handlingar som uteslutande utförs av män) har med antika, patriarkala föreställningar om heder att göra. Detta menar man också syns i tidiga judiska och kristna tolkningar. Texterna handlar därför om gränsdragningar och tabun som inte enkelt kan anses korrespondera till det som kristna idag kallar synd.
3 Mos 20:13	När det gäller de gammaltestamentliga lagarnas fortsatta relevans betonas ofta att dessa lagar är morallagar, och till skillnad från till exempel civillagar och ceremoniallagar är dessa fortsatt giltiga, någonting som hänvisningen till otukt i Apg 15:20 tycks förutsätta.	När det gäller frågan om fortsatt relevans behöver detta förstås i relation till andra renhetslagar, och de handlingar som beskrivs handlar framför allt om ett avståndstagande från andra folk och deras praktiker, inte minst tempelprostitution. Det handlar alltså inte om trogna, överlåtna samkönade relationer.

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
Matt 19:4–12	<p>Mer traditionella tolkningar återkommer ofta till Matt 19 som en viktig text. Man menar att Jesus argumenterar för livslånga trogna relationer, men att sådana relationer inte kan ingås med vem som helst. Istället tolkas texten som att Jesus här betonar att äktenskapet endast är till för heterosexuella par.</p> <p>När det gäller sex menar man alltså att det bara är tillåtet inom ett äktenskap mellan man och kvinna, och att de som av olika skäl inte kan eller vill ingå äktenskap bör leva i avhållsamhet. Ofta påpekar man också att inget i Jesu samtid antyder att äktenskap mellan två män eller två kvinnor ansågs legitima, och att det finns exempel på tidiga kyrkofäder som kritiserar sådana äktenskap.</p>	<p>Nyare tolkningar menar, likt mer traditionella tolkningar, att Jesus i Matt 19 argumenterar för livslånga trogna relationer, men betonar att Jesus avsikt i denna text inte är att kommentera samkönade relationer. Poängen är istället att kritisera lättvindiga skilsmässor.</p> <p>När det gäller sex menar man också att det bara är tillåtet inom ett äktenskap, oavsett om det är samkönat eller heterosexuellt, och man betonar att eftersom avhållsamhet beskrivs som en gåva, och eftersom alla homosexuella uppenbarligen inte fått gåvan att leva i avhållsamhet kan man inte kräva celibat. Ofta påpekas också att genom kyrkans historia har celibatet alltid betraktats som ett val.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
Rom 1:26–28	<p>Texten i Romarbrevet lyfts ofta som den mest centrala i Bibelns fördömande av samkönade relationer. Man menar att texten beskriver homoerotiska handlingar som den tydligaste av många konsekvenser av ett liv bortvänt Gud, och vidare att de sägs gå emot ”naturen” – det vill säga den skapelseordning som etablerats i 1 Mos.</p> <p>Vidare betonas att eftersom både män och kvinnor nämns är det inte troligt att texten handlar om pederasti eller olika typer av övergrepp. Istället talar texten om lust. Däremot är sannolikt idén om en passiv respektive aktiv partner viktig för resonemanget.</p>	<p>Nyare tolkningar betonar ofta att det som kritiserats i texten inte enkelt kan jämföras med trogna samkönade relationer i vår tid. Detta bekräftas inte minst av att långa trogna homosexuella relationer inte kännetecknas av det som nämns i vv. 29–30 och innebär att texten framför allt handlar om att bryta mot kulturella föreställningar om könsroller. Det ”onaturliga” är att en man antar en passiv roll och att en kvinna antar en aktiv roll i sexualakten.</p> <p>Vidare betonas att texten förutsätter en idé om samkönat sex som en konsekvens av heterosexuella personers överdrivna lustar som löper amok – en idé som i antiken förknippades med skam, och det går inte att utesluta att fördömandet också syftar på pederasti, eller att det skulle handla om en mer riktad kritik mot det romerska kejsrerliga hovet.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
1 Kor 6:9	I dessa två texter är det framför allt två grekiska ord som stått i fokus för bibeltolkningsarbetet – <i>arsenokoitēs</i> och <i>malakos</i> .	Precis som i traditionella tolkningar betonas att <i>arsenokoitēs</i> är ett nytt och ovanligt ord som Paulus sannolikt skapat genom att kombinera ord som används i den grekiska översättningen av texterna i 3 Mos. Eftersom nyare tolkningar av 3 Mos framför allt betonar att det där rör sig om pederasti och prostitution menar man att även 1 Kor 6:9 och 1 Tim 1:10 ska tolkas som att sådana handlingar är i fokus. Mer specifikt handlar det alltså om olika former av sexuellt utnyttjande, och översättningar som för tankarna till dagens samkönade relationer blir därför missvisande.
1 Tim 1:10	En traditionell läsning brukar betona att <i>arsenokoitēs</i> är ett nytt ord skapat av Paulus genom att kombinera ord som används i den grekiska översättningen (Septuaginta) av texterna i 3 Mos. Eftersom den traditionella tolkningen av de texterna är att de handlar om samkönat sex tolkas även detta ord som att det handlar om samkönat sex. Eftersom ordet här förekommer i en lista över synder som leder till att man inte får ärva Guds rike blir detta ett särskilt allvarligt förbud mot samkönade relationer.	När det gäller <i>malakos</i> menar man i regel att det betyder ”mjuk”, men att det inte vanligtvis kopplas ihop med sexuella beteenden. Istället används termen för att beskriva män som ”feminina” eller ”veklingar”. Att texten beskriver en sexualakt mellan en aktiv och en passiv part anses vidare vara väl i linje med både pederasti och tempelprostitution, som båda var vanligt i samtiden, och dessutom påpekas ofta att fram till den engelska bibelöversättningen Revised
	När det gäller <i>malakos</i> menar man att det i regel syftar på den passiva parten vid samkönat sex, och eftersom dessa två ord används, istället för ord som var etablerade för att beskriva till exempel pederasti eller prostitution, är det sannolikt inte de två senare fenomenen som kritiseras. Vidare menar man att slutsatsen att texten speglar en sexualakt mellan en aktiv och en passiv part inte behöver tolkas i termer av pederasti, eftersom alla förhållanden	

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samskönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
	<p>(även dem mellan män och kvinnor) förstods i ojämlika termer i Paulus samtid.</p>	<p>Standard Version (RSV) översattes aldrig termerna med ”homosexualitet”, utan med ”pederasti” eller liknande.</p> <p>Det kan också nämnas att nyare tolkningar ibland är mindre benägna att slå fast vad orden betyder, inte minst <i>arsenokoitēs</i>, och menar att eftersom man inte kan dra några säkra slutsatser kring vad texterna fördömer bör de inte heller användas för att fördöma samskönade relationer.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
Ef 5:31–32	<p>Mer traditionella tolkningar betonar ofta att eftersom det monogama äktenskapet mellan man och kvinna här används som en profetisk bild av Kristus och församlingen, och eftersom denna bild grundas i skapelseordningen, så som den beskrivs i 1 Mos, blir texten en bekräftelse på att äktenskap aldrig kan ingås av annat än en man och en kvinna. Samkönade relationer blir alltså implicit uteslutna.</p>	<p>Nyare tolkningar av denna text förstår också texten i ljuset av 1 Mos, men menar i kontrast till de mer traditionella tolkningarna, och i linje med tolkningen av 1 Mos att användningen av äktenskapet som profetisk bild av Kristus och församlingen inte förutsätter att parterna är av olika kön. Den bärande principen är istället ömsesidig överlåtelse, och detta kan återspeglas lika väl i en samkönad relation.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
Gal 3:27–28	<p>Denna text är inte så ofta förekommande i mer traditionella resonemang kring äktenskapet, eftersom den i regel inte tolkas ha någonting med äktenskap att göra. Istället handlar den om att den kristna församlingen inte ska göra skillnad på människor, var sig det handlar om etnicitet, social status eller kön.</p>	<p>Nyare tolkningar läser texten som att den indikerar tre områden där gränser suddas ut i Guds rike, som är redan här och nu, men ännu inte. Man menar att församlingen historiskt har hanterat de flytande gränserna mellan jude och grek (även greker inkluderades i församlingen), och så småningom också mellan slav och fri (slaveriet avskaffades), och i linje med detta bör också könstillhörigheter anses vara av underordnad betydelse när det kommer till hur vi pratar om och definierar relationer, både mellan bröder och systrar, och mellan partners.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samskönade
relationer

Bibeltexter	Mer traditionella tolkningar	Nyare tolkningar
	<p>Sammanfattningsvis kan sägas att mer traditionella tolkningar av dessa utvalda bibeltexter landar i slutsatsen att Bibeln entydigt och genomgående fördömer samskönade relationer genom att den återkommande beskriver äktenskapet som mellan enbart man och kvinna samtidigt som den återkommande fördömer samskönat sex, oavsett om det är ömsesidigt eller inte.</p> <p>Därför bör man dra slutsatsen att dagens samskönade relationer måste förstås som ett uttryck för brustenhets och synd.</p>	<p>Sammanfattningsvis kan sägas att nyare tolkningar av dessa utvalda bibeltexter landar i slutsatsen att Bibeln aldrig relaterar till eller fördömer livslånga, monogama och trogna samskönade relationer. De få texter som fördömer någon form av samskönat sex handlar istället om olika typer av sexuellt utnyttjande och lössläpplighet – pederasti, tempelprostitution osv. Ingen av äktenskapstexterna utesluter heller samskönade relationer.</p> <p>Därför bör man dra slutsatsen att dagens samskönade relationer inte ska förstås som ett uttryck för brustenhets och synd.</p>

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Samtalsfrågor

- När du samtalat kring dessa frågor med andra kristna, vilka tolkningar har du stött på?
- Vilka tolkningar tycker du är starka respektive svaga?
- Hur förhåller sig dessa tolkningar till fundamentalistisk, evangelikal och liberal bibeltolkning? Finns det några som inte funkar för en evangelikal?
- Finns det fler bibeltexter du tycker borde vara med? Vilka ser du som viktiga att lyfta fram i en bearbetning om samkönade relationer?

EVANGELISKA FRIKYRKAN

Evangelikal
bibelläsning och
frågan om
samkönade
relationer

Litteratur:

- Broothen, Bernadette J. 1996. *Love Between Women*. University of Chicago Press.
- Brownson, James V. 2013. *Bible, Gender, Sexuality*. Eerdmans.
- Caragounis, Chrys C. 2000. *Homoerotik: I forntid och nutid och den kristna församlingen*. XP media.
- Cedersjö Björn. 2020. *Samkönade relationer: En teologisk och etisk reflektion*. Opublicerad pdf.
- Colby, Martin. 2016. *Unclobber*. Westminster John Knox Press.
- Dover, Kenneth J. 2016. *Greek Homosexuality*. Bloomsbury.
- Edsinger, Olof och Ray Baker (red). 2019. *Bekänna färg: Kyrka och HBTQ i en regnbågsfärgad värld*. Apologia.
- Gagnon, Robert A. J. 2002. *The Bible and Homosexual Practice: Texts and Hermeneutics*. Abingdon.
- Gerdmar, Anders. 2021. *HBTQ och Bibeln: Svärdet genom svensk kristenhet*. STH Förlag.
- Grenz, Stanley J. 1998. *Welcoming But Not Affirming*. Westminster John Knox Press.
- Gushee, David P. 2017. *Changing Our Mind*. David Crumm Media.
- Hayes, Richard. 1996. *The Moral Vision of the New Testament*. Harper.
- Hegertun, Terje. 2021. *Det trofaste samlivet*. Verbum akademisk.
- Kazen, Thomas. 2018. *Smuts, skam, status*. Makadam.
- Nissinen, Martti. 1998. *Homoeroticism in the Biblical World*. Fortress Press.
- Perry, Jackie Hill. 2018. *Gay Girl, Good God*. LifeWay Christian Resources.
- Poletti Lundström, Tomas (red). 2017. *Välkomna varandra*. Libris förlag.
- Skinner, Marilyn B. 2014. *Sexuality in Greek and Roman Culture*. Wiley Blackwell.
- Vines, Matthew. 2014. *God and the Gay Christian*. Convergent Books.